

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Дипломна робота магістра

з теми **«ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО
МИСЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ»**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи DOb1 – M17,
спеціальності 012 Дошкільна освіта
за освітньою програмою Дошкільна освіта
з додатковою спеціальністю
013 Початкова освіта
(денна форма навчання)
Тащук Ірина Вікторівна

Керівник: **Гордійчук М. С.**, кандидат
педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик
дошкільної освіти

Рецензент: **Федорчук В.В.**,
кандидат педагогічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЛОГІЧНО МИСЛЕННЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	6
1.1. Сутність і характеристика ключових понять проблеми.....	6
1.2. Особливості і розвиток мислення у дітей дошкільного віку.....	23
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВ РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТАРШІ ДОШКІЛЬНИКІВ	41
2.1. Стан розвитку логічного мислення у старших дошкільників у сучасній практиці дошкільного навчального закладу.....	41
2.2. Педагогічні умови розвитку логічного мислення у старших дошкільників.....	67
РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЬ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ.....	78
3.1. Аналіз результатів експериментальної роботи.....	100
ВИСНОВКИ.....	114
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	117
ДОДАТКИ.....	120

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку освіти в Україні відображає зміни в соціально-економічному та політичному житті. Завдання модернізації освіти визначають: відхід від авторитарної педагогіки; створення умов для формування активної, відповідальної, творчо мислячої особистості, здатної до самоосвіти та саморозвитку; розвитку її логічного мислення.

У Законі України «Про освіту» зазначено, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей; виховання високих моральних якостей; формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу та підвищення освітнього рівня народу.

Питання розвитку мислення завжди перебувало в центрі уваги психологів (О. М. Леонт'єв, А. О. Смирнов, Д. Б. Ельконін, П. П. Блонський, А. В. Брушлинський, Л. С. Виготський, П. Я. Гальперін, В. В. Давидов, О. К. Дубосавицький, Б. М. Кедров, Я. А. Пономар'єв, С. Л. Рубінштейн) і педагогів (Л. В. Занков, Г. С. Костюк, І. Я. Лернер, В. Ф. Паламарчук, М. Н. Скаткін, В. О. Сухомлинський та ін.).

Пошуку шляхів розвитку логічного мислення дітей, вивченню впливу особливостей організації навчально-пізнавальної діяльності на формування логічних умінь присвячені кандидатські дисертації Н. Г. Мартинюк, О. І. Федоренко, В. Ф. Курбейло, В. Н. Осинської, Л. І. Воробйової, Т. С. Михайлович, Г. Ю. Лаврешиної та ін.

Незважаючи на численність наукових напрацювань із проблеми формування логічного мислення, залишаються недостатньо вивченими особливості й основні напрями діяльності дошкільних навчальних закладів щодо розвитку логічного мислення у старших дошкільників; не розроблено методики, спрямованої на педагогічну підтримку вихователів у розвитку

логічного мислення у дітей 5–6-го років життя.

Педагогічна значущість та недостатня розробленість проблеми розвитку логічного мислення у старших дошкільників зумовили вибір **теми дипломного дослідження** «Педагогічні умови розвитку логічного мислення у старших дошкільників».

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов розвитку логічного мислення у старших дошкільників у дошкільному навчальному закладі.

Завдання дослідження:

1. Визначити сутність і структуру поняття «логічне мислення у старших дошкільників»; уточнити поняття «розумові операції».
2. Виявити критерії, показники та схарактеризувати рівні розвитку логічного мислення у старших дошкільників.
3. Визначити та обґрунтувати педагогічні умови ефективного розвитку логічного мислення у старших дошкільників.
4. Розробити й апробувати модель та експериментальну методика розвитку логічного мислення у старших дошкільників.

Об'єкт дослідження – навчально-пізнавальна діяльність старших дошкільників у дошкільному навчальному закладі.

Предмет дослідження – експериментальна методика розвитку логічного мислення у старших дошкільників.

Гіпотеза дослідження. Розвиток логічного мислення у старших дошкільників буде ефективним, якщо реалізувати такі педагогічні умови: взаємозв'язок пізнавальної, мовленнєвої та ігрової діяльності дітей; наявність інформаційно-методичного супроводу розвитку логічного мислення дітей; занурення дітей в активну пізнавально-дослідницьку діяльність.

Для вирішення поставлених завдань та перевірки гіпотези нами був використаний комплекс взаємодіючих **методів дослідження:** з метою обґрунтування змісту поняття «логічне мислення у старших дошкільників»,

визначення його структури, критеріїв, показників, педагогічних умов розвитку у старших дошкільників логічного мислення, уточнення понятійного апарату дослідження використано метод аналізу й узагальнення наукових даних філософської, психолого-педагогічної і методичної літератури; для визначення рівнів розвитку досліджуваного явища у старших дошкільників, особливостей впливу педагогів і батьків на процес розвитку у старших дошкільників логічного мислення використано спостереження, бесіди, анкетування, вивчення планів навчально-виховної роботи вихователів дошкільних навчальних закладів;

Результати дослідження можуть бути використані в навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів; у підготовці майбутніх педагогічних кадрів для системи дошкільної освіти у змісті курсів «Дошкільна педагогіка», «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень», «Дошкільна лінгводидактика» тощо; у системі підвищення кваліфікації та перепідготовки вихователів дошкільних навчальних закладів; у розробці програм виховання дітей дошкільного віку і підготовці методичних посібників.

Структура дослідження. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

ВИСНОВКИ

Дослідження присвячено проблемі розвитку логічного мислення у старших дошкільників, у якому обґрунтовано й апробовано педагогічні умови, модель і експериментальну методику їх реалізації.

1. Визначено сутність поняття «логічне мислення у старших дошкільників», під яким розуміємо процес формування логічних прийомів мислення в пізнавальній діяльності старших дошкільників для активного здобування ними знань, вміння застосовувати їх у творчому перетворенні дійсності; розвиток у них таких якостей, як уміння виділяти суть питання (висловлення), відмежовувати від неістотних деталей (абстрагування), переходити від конкретної ситуації до схематичної (створювати простішу модель), виділяти із загального твердження часткове, доходити логічних висновків з посилянь і застосовувати ці висновки тощо.

2. Виявлено критерії, показники та схарактеризовано рівні розвитку логічного мислення у старших дошкільників. Уточнено зміст поняття «розумові операції», це один із способів інтелектуальної діяльності, за допомогою якого людина буде вирішувати ті чи інші завдання. Підставою для оцінки рівнів розвитку логічного мислення у старших дошкільників було визначено гносеологічний, конструктивний, оцінно-рефлексивний і мовленнєво-мислительний критерії. Відповідно до критеріїв і показників (наявність у старших дошкільників розумових операцій: зацікавленість, допитливість, порівняння, класифікація, спостережливість, планування, абстрагування, конкретизація, аналіз, синтез, узагальнення; уміння складати розповіді-доведення, розповіді-порівняння, розповіді-планування, розповіді-міркування (роздуми)) розвиненість логічного мислення у старших дошкільників проявляється на достатньому, вище задовільного, задовільному і низькому рівнях.

3. Визначено та обґрунтовано педагогічні умови, що забезпечують ефективний розвиток логічного мислення у старших дошкільників такі як:

взаємозв'язок змісту пізнавальної, мовленнєвої та ігрової діяльності дітей; наявність інформаційно-методичного супроводу розвитку логічного мислення у дітей; занурення дітей в активну пізнавальну діяльність.

4. Розроблено та апробовано модель та експериментальну методику розвитку логічного мислення у старших дошкільників. Складовими моделі розвитку логічного мислення у дітей 5-6 років є мета, етапи роботи, форми та методи роботи, педагогічні умови розвитку логічного мислення у старших дошкільників, результат (рівень) розвитку логічного мислення у старших дошкільників. Етапи експериментальної методики (інформаційно-збагачувальний, репродуктивно-діяльнісний, креативно-дослідницький, оцінно-рефлексивний) передбачали реалізацію педагогічних умов розвитку логічного мислення у старших дошкільників.

Перший етап – *інформаційно-збагачувальний* – передбачав пропедевтику розвитку логічного мислення у старших дошкільників; розвиток комунікативних умінь; підготовку до формування мисленнєвих умінь. Цей етап передбачав реалізацію педагогічної умови – взаємозв'язок змісту пізнавальної, мовленнєвої та ігрової діяльності дітей. Провідною формою роботи виступили інтегровані заняття з різних розділів програми (ознайомлення з довкіллям, художня література, математика, музика т. ін.). Змістовий аспект передбачав використання таких методів і прийомів: індивідуальні заняття; система логічних мисленнєвих вправ і задач; кросворди, ребуси, чайнворди, лабіринти, анаграми тощо.

Метою другого етапу – *репродуктивно-діялісного* – було викликати інтерес та спрямувати діяльність дітей на розвиток у них основних розумових операцій – зацікавленість, допитливість, порівняння, класифікація, спостережливість, планування, абстрагування, конкретизація, аналіз, синтез, узагальнення, а також уміння складати розповіді-доведення, розповіді-порівняння, розповіді-планування та розповіді-міркування (роздуми). На цьому етапі реалізовувалась педагогічна умова – наявність інформаційно-методичного супроводу розвитку логічного мислення у дітей.

Провідною формою роботи виступили інтегровані заняття з різних розділів програми (розвиток мовлення, математика, художня література, малювання т. ін.). Змістова лінія цього етапу полягала у застосуванні таких методів і прийомів: дидактичні ігри та вправи логіко-пізнавальної спрямованості; «мозковий штурм» тощо.

Третій етап – *креативно-дослідницький* – був спрямований на розвиток інтересу до результатів власної діяльності; розвиток уміння самостійного виконання дослідження за поданим алгоритмом дій. На цьому етапі реалізовувалася педагогічна умова – занурення дітей в активну пізнавальну діяльність. Змістова лінія полягала в застосуванні таких видів роботи: досліди з предметами і явищами; логічні задачі; складання проектів; КВК та ін.

Четвертий етап – *оцінно-рефлексивний* – мав за мету навчити дітей адекватно оцінювати власні можливості та можливості своїх однолітків і давати їм мотивовану оцінку; розвиток уміння самостійно планувати діяльність, спрямовану на розвиток логічного мислення; закріплення логічних мисленневих умінь.

За результатами експериментального дослідження доведено, що визначені педагогічні умови забезпечують розвиток логічного мислення у старших дошкільників. Кількісні показники рівня розвитку логічного мислення у старших дошкільників експериментальних груп після формувального експерименту значно перевищують показники дітей контрольної групи і відповідні показники, здобуті під час констатувального етапу експерименту. Кількість дітей, які досягли достатнього рівня розвитку логічного мислення збільшилася в експериментальних групах на 12,5%, рівня вище задовільного – на 50,3%. На 1,2% зменшився відсоток дітей, віднесених до задовільного та на 61,6% – до низького рівнів. У контрольних групах достатній рівень розвитку логічного мислення у старших дошкільників підвищився на 3,3%, рівень вище задовільного – на 12,1%, задовільний рівень – на 19,7%; низький рівень знизився на 36,1%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аблова В. С. Мышление и философия. Москва : Знание, 1999. 342 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. кер. : А. М. Богущ, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук ; авт. кол. : А. М. Богущ, Г. В. Беленька, О. Л. Богініч [та ін.]. Київ : Вид-во МОН, 2012. 21 с.
3. Барташнікова І. А., Барташніков А. А. Учись играя: тренінг інтелекту : ігри і тести для дітей 5 – 7 лет. Харків : Фолио, 1997. 412 с.
4. Барташніков О. О., Барташнікова І. А. Інтелектуальна ігротека: тренування інтелектуальних і творчих здібностей дітей 6 років : метод. посіб. Львів : Оксарт, 1996. 48 с.
5. Барташнікова І. А. Розвиток наочно-образного та логічного мислення у дітей 5 – 6 років : навч. посіб. 2-е вид., переробл. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007. 72 с.
6. Барташнікова І. А., Барташніков О. О. Розвиток наочно-образного та логічного мислення у дітей 5 – 7 років. Тернопіль : Богдан, 1998. 80 с.
7. Барташнікова І. А., Барташніков О. О. Як визначити розумовий рівень розвитку дитини? Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007. – 72 с.
8. Білан О. Програма розвитку дитини дошкільного віку „Українське дошкілля”. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 255 с.
9. Богущ А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови : підручник. Київ : Вища шк., 2007. 542 с.
10. Богущ. А. М., Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Київ : Слово, 2008. 256 с.
11. Бондаренко Л. И. У истоков логического мышления. Москва : Знание, 1985. 64 с.
12. Бральчук М., Новицька О., Янковська Т. Ігрова скарбничка. Дидактичні ігри для дошкільників. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 44 с.

13. Венгер Л., Мухина В. Развитие внимания, памяти и воображения в дошкольном возрасте // Дошкольное воспитание. 1984. № 12. С. 24 – 30.
14. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 112 с.
15. Вікова психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. П. Сергеєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасека. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 376 с.
16. Выготский Л. С. Игра и ее роль в психическом развитии ребенка // Вопросы психологии. 1966. № 6. С. 62–68.
17. Выготский Л. С. Мышление и речь // Собрание сочинений : в 6 т. Москва : Педагогика, 1982. Т. 2. 273 с.
18. Выготский Л. С. Психология развития человека. Москва : ЭКСМО, 2004. 1136 с.
19. Гаврилина С. Е. Математика система тестов для детей 5 – 7 лет. Москва : Мозаика-синтез, 2011. 108 с.
20. Гавриш Н. В. Методика розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку: навч.-метод. посіб. Луганськ : Альма-матер, 2005. 276 с.
21. Гагаріна Н. П. Різнокольоровий світ творчості : навч.-метод. посіб. Кіровоград : Вид-во КОІППО ім. В. Сухомлинського, 2012. –52 с.
22. Газіна І. О. Розвиток логічного мислення у дітей дошкільного віку. Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2010. 172 с.
23. Гайштут А. Упражнения по развитию логического мышления: логическая мозаика. Київ : [б. в.], 1994. 65 с.
24. Гальперин П. Я. К исследованию интеллектуального развития ребенка // Вопросы психологии. 1969. № 1. С. 15–26.
25. Гальперин П. Я. Метод «срезов» и метод поэтапного формирования в исследовании детского мышления // Вопросы психологии. 1966. № 4. С. 134.
26. Голян Л., Якименко С. Слово до слова – буде розмова. Старша група.

- Тернопіль : Навчальна книга – Богдан , 2010. 168 с.
27. Грушко О. Плекаймо критичність мислення // Дошкільне виховання. 2009. № 3. С. 9–11.
 28. Давыдов В. В. Виды общения в обучении. Москва : Педагогика, 1992. 123 с.
 29. Давыдов В. В. Теория развивающего обучения. Москва : Интор, 1996. 544 с.
 30. Дитина замовляє розвиток: з досвіду роботи дошкільного навчального закладу № 43, м. Кіровограда : навч.-метод. посіб. Кіровоград : Вид-во КОШПО ім. В. Сухомлинського, 2011. 68 с.
 31. Дитина: програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О. В. Огнев'юк, К. І. Волинець ; наук. кер. програмою: О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. У. Кузьменко, Н. В. Кудикіна. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 492 с.
 32. Дошкільна освіта: словник-довідник : понад 1000 термінів, понять та назв / упоряд.: К. Л. Крутій, О. О. Фунтікова. Запоріжжя : ЛПС ЛТД, 2010. 324 с.
 33. Дубинка М. Подорожі до джерел думки і слова // Дошкільне виховання. 1998. № 7. С. 22–23.
 34. Дуткевич Т. В. Психологія дитяча : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 348 с.
 35. Дьон Д. Психология и педагогика мышления. Москва : Совершенство, 1997. 208 с.
 36. Єрменчук А. І. Навчання дітей логіки в різних вікових групах дошкільного навчального закладу. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2006. 88 с.
 37. Жир Н. Дитина і навколишній світ. Людина і суспільство. Старша група. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 44 с.

38. Загальна психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Скрипченко [та ін.]. Київ : Каравела, 2011. 464 с.
39. Задесенець М. П. Вікові особливості розвитку дітей і формування їх особистості. Київ : Вища школа, 1978. 264 с.
40. Занков Л. В. Избранные педагогические труды. Москва : Педагогика, 1990. 418 с.
41. Ізюмченко Л. Вчимося мислити логічно // Початкова школа. 2000. № 4. С. 14–16.
42. Карпенко Н. В. Діагностика психічного розвитку дитини в роботі педагога (вчителя, вихователя) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Каравела, 2010. 247 с.
43. Кулачківська С. Є., Ладивір С. О. Я – дошкільник (вікові та індивідуальні аспекти психічного розвитку). Київ : Нора-прінт, 1996. 108 с.
44. Кучай А. І. Розвиток базових якостей дітей старшого дошкільного віку, через твори В. О. Сухомлинського. Умань : Візаві, 2009. 270 с.
45. Лебеда Н. А. Використання елементів навчального розвивального курсу «Логіки світу» у всебічному розвитку дитини // БВДС. 2005. № 17–18. С. 1–35.
46. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. Москва : Просвещение, 1975. 303 с.
47. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики. 4-е изд. Москва : МГУ, 1981. 584 с.
48. Логіко-математична діяльність. Старша група / упор. О. В. Бороздіна, А.В. Яковлева. Тернопіль : Навчальна книга, 2010. 120 с.
49. Любченко И. И. Логическое мышление как неотъемлемый аспект развития ребенка в современном обществе // IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Nauka i inowacja – 2013» Volume 10. Pedagogiczne nauki. Przemysl : Nauka i studia, 2013. S. 47–49.
50. Любченко И. И. Логическое мышление как неотъемлемый аспект

розвиття ребенкав сoвременном oбществе // Наука 21 века: вопросы, гипотезы, ответы. 2014. № 1. С. 59–62.

51. Любченко И. И. Развитие логического мышления у старших дошкольников: к постановке проблемы // Новейшие достижения европейской науки : материалы IX международной научно-практической конференции, (17–25 июня 2013 г.). Серия: Педагогичні науки. Софія : Бял ГРАД-БГ, 2013. Т. 11. С. 16–18.
52. Любченко И. И. Развитие логического мышления у старших дошкольников // Материалы X (юбилейной) Международной научно-практической конференции, (30 декабря 2010 г.) / под научной ред. д-ра пед. наук, проф. Г. В. Гребенщикова. Москва: Перо, 2010. С. 227–232.
53. Любченко І. І. До проблеми розвитку логічного мислення старших дошкільників // Психолого-педагогичні проблеми сільської школи : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / редкол.: Побірченко Н. С. [та ін.]. Умань : Жовтий О. О., 2009. Вип. 30. С. 121–125.
54. Любченко І. І. До проблеми розвитку логічного мислення у дитинстві: змістовий аспект // Вісник Черкаського університету. Серия: Педагогичні науки. Черкаси , 2011. Вип. 196. С. 100–103.
55. Любченко І. І. Дошкільне дитинство – період розвитку логічного мислення // Психолого-педагогичні проблеми сільської школи : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / редкол.: Побірченко Н. С. [та ін.]. Умань : Жовтий О. О., 2013. Вип. 45. С. 171–179.
56. Любченко І. І. Інноваційні підходи до розвитку логічного мислення у дітей // Інноваційна діяльність педагога в сучасному освітньому просторі : матеріали міжвузівської науково-практичної конференції, (м. Умань, 30 жовтня 2013 р.). Умань : Візаві, 2013. С. 124–126.
57. Любченко І. І. Інноваційні технології навчання: минуле та сучасність //

Методичні аспекти інклюзивної педагогіки : матеріали регіонального семінару, (м. Умань, 14 травня 2014 р.) / редкол.: І. І. Демченко [та ін.]. Умань : Алмі, 2014. С. 45–48

58. Любченко І. І. Логічне мислення як невід'ємний аспект розвитку дитини у сучасному соціумі // Вісник інституту розвитку дитини (додаток): методичні та практичні матеріали. Київ , 2012. Вип. 3. С. 255–257.
59. Любченко І. І. Особливості розвитку логічного мислення у початковій ланці шкільництва // Збірник наукових праць Харківського педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Теорія та методика навчання та виховання» / за заг. ред. член-кор. НАПН України А. В. Троцько. Харків : ХНПУ, 2011. Вип. 30. С. 79–86.
60. Любченко І. І. Педагогічні засади розвитку логічного мислення в старших дошкільників // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / гол. ред.: Мартинюк М. Т. Умань : Жовтий О. О., 2010. Ч. І. С. 166–171.
61. Любченко І. І. Педагогічні засади розвитку логічного мислення у старших дошкільників, інноваційні підходи виконання концепції розвитку дошкільної освіти 2010 – 2016 р. : навч.-метод. посіб. для вихователів, студентів вищих навчальних закладів, батьків. Умань : Візаві, 2011. 134 с.
62. Любченко І. І. Розвиток логічного мислення у старших дошкільників: до постановки проблеми // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. Черкаси, 2010. Вип. 186. С. 82–85.
63. Любченко І. І. Розвиток логічного мислення, як один із аспектів гуманного виховання старших дошкільників // Гуманне виховання як формуюча складова сучасного змісту освіти : матеріали міжвузівської науково-методичної конференції, (м. Умань, 4 квітня 2012 р.). Умань : Візаві, 2012. С. 137–139.
64. Майрук М. Цікавинки від Алінки: загадки, прислів'я та приказки,

- скоромовки в дитячому садку. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 96 с.
65. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 2000. 256 с.
66. Мацько Н. Уява, фантазія, мислення // Дошкільне виховання. 1993. № 1. С. 18–19.
67. Мендельсон Э. Введение в математическую логику. Москва : Наука, 1970. 320 с.
68. Мислення дитини / упоряд.: С. Максименко, Л. Кондратенко, О. Главник. Київ : Главник, 2004. 112 с.
69. Мислення : словничок психолога / уоряд.: В. Кузьменко // Дошкільне виховання. 1997. № 9. С. 18.
70. Митник О. Логіка як навчальний предмет освітнього проекту «Перспективна освіта» // Початкова школа. 2005. № 7. С. 57–59.
71. Мобільність, креативність, творчість. Освітня лінія «Дитина у природному доквіллі» : посіб. для вихователя дошк. навч. закл. / [упоряд. І. О. Антонюк ; гол. ред. Б. Будний]. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 128 с.
72. Назаренко Г. А. Організаційно-педагогічні умови забезпечення наступності в навчанні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Кривий Ріг, 2002. 18 с.
73. Никитин Б. П. Развивающие игры. Москва : Педагогика, 1981. 115 с.
74. Павелків Р. В. Вікова психологія : підручник. Київ : Кондор, 2011. 470 с.
75. Павелкін Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2008. 432 с.
76. Петров Ю. А. Азбука логического мышления. Москва : Изд-во МГУ, 1991. 103 с.
77. Пиаже Ж. Как дети образуют математические понятия // Вопросы

- психології. 1966. № 4. С. 121–127.
78. Пиаже Ж. Роль действия в формировании мышления // Вопросы психологии. 1965. № 6. С. 33–51.
79. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підручник. 3-є вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 447 с.
80. Поніманська Т. І., Дичківська І. М. Дошкільна педагогіка: практикум : навч. посіб. Вид. 2-ге. Київ : Слово, 2007. 352 с.
81. Поніманська Т. І. Перетворюємо світ: система інтегрованих занять з дітьми 6–7 років життя : метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 400 с.
82. Поніманська Т. І. Проблема взаємозв'язку виховання і розвитку у програмах дошкільних навчальних закладах : збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Бердянськ : БДПУ, 2010. № 3 С. 39–43.
83. Поніманська Т. І. Теорія і практика дошкільної освіти в Україні : монографія. Київ : Київський університет ім. Бориса Грінченка, 2011. 232 с.
84. Рубинштейн С. Л. О мышлении и путях его исследования. Москва : Изд-во Акад. наук СССР, 1958. 147 с.
85. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2005. 360 с.
86. Стадненко Н. М., Ілляшенко Т. Д., Обухівська А. Г. Методика діагностики готовності до навчання в школі дітей шестирічного. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2001. 20 с.
87. Старченко В. А. Формування логіко-математичної компетентності у старших дошкільників : навч.-метод. посіб. Київ : Світич, 2009. 80 с.
88. Степанов О. М. Педагогічна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2011. 416 с.
89. Степанова Т. М. Індивідуалізація і диференціація навчання математики дітей старшого дошкільного віку : монографія. Київ : Слово, 2010. 209 с.

90. Степанова Т. М. Систематизація знань як засіб розумового розвитку дошкільників у науковій спадщині М. Поддякова // Формування професійної компетентності вихователя дошкільного навчального закладу в умовах глобалізації : матеріали V Міжнародних педагогічних читань 2 квітня 2010 року. Херсон , 2010. С. 157–160.
91. Степанова Т. М., Шевченко І. В. Навчаємо математики дітей старшого дошкільного віку : навч. посіб. Київ : Генеза, 2014. 146 с.
92. Столяренко О. Б. Психологія особистості : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Медобори, 2012. 220 с.
93. Сухомлинский В. А. О воспитании. 4-е изд. Москва : Политиздат, 1982. 270 с.
94. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. Київ : Рад. школа, 1976. Т. 2. 670 с.
95. Творческое мышление, развитие мышления, логическое мышление: учебник URL: <http://www.koob.ru/superlearning/> (дата звернення: 27.09.2018).
96. Тесля В. Складаночка. Розвивальні ігри. Комплект № 1 (ігри 1 – 6). Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 8 с.
97. Тести для дітей. Чи готова ваша дитина до школи? / упоряд.: М. Н. Парамонова, Н. Я. Головнєва. Київ : Школа, 2003. 336 с.
98. Тихомирова Л. Ф., Басов А. В. Развитие логического мышления детей. Ярославль : Академия развития, 1996. 208 с.
99. Ушинський К. Д. Дітям: оповідання та казки Київ : Веселка, 1977. 135 с.
100. Ушинський К. Д. Первые уроки логики // Собр. соч. Москва, 1948. Т. 4. С. 554–578.
101. Филиппова Е. В. Формирование логических операций у шестилетних детей // Вопросы психологии. 1986. № 2. С. 43–50.
102. Цибух Л. М. Розвиток і корекція мисленнєвих операцій у дітей різного віку і статі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». Одеса, 2000.

20 с.

103. Шведова Л. М. Развитие логического мышления, сообразительности, воображения, интеллекта у детей 5 – 12 лет. Донецк : БАО, 2007. 352 с.
104. Шиманская Г. С., Шиманский В. Н. Логические игры и задачи. Донецк : Сталкер, 1997. 448 с.
105. Шулдик Г. О., Шулдик Н. В. Психологія мислення. Київ : Інтелект, 1999. 170 с.

ДОДАТКИ